

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 1

การจัดการและรูปแบบกระบวนการทางสังคม

หัวข้อเนื้อหาประจำบท

1. ความนำ
 2. ความสำคัญ
 3. รูปแบบของกระบวนการทางสังคม
 4. การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม
 5. รูปแบบการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม
 6. เกณฑ์ในการจัดชั้นทางสังคม
 7. โครงสร้างทางสังคม
 8. ข้อแตกต่างที่เด่นชัดระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง
 9. การกีดกันทางชนชั้น
 10. บทสรุป
- คำถามทบทวน
- เอกสารอ้างอิง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 1 จบแล้วนักเรียนมีความสามารถ ดังนี้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของการจัดการทางสังคมได้
2. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของสังคมวิทยา
3. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของกระบวนการทางสังคม
4. นักเรียนสามารถอธิบายการจัดลำดับชนชั้นทางสังคมได้
5. นักเรียนสามารถอธิบายเกณฑ์ในการจัดลำดับชนชั้นทางสังคมได้
6. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของโครงสร้างทางสังคมได้
7. นักเรียนสามารถบอกความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทได้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนประจำบท

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดของการจัดการและรูปแบบกระบวนการทางสังคม โดยให้นักศึกษาใช้Power Point ในการนำเสนอให้เพื่อนๆ ฟัง
2. อธิบายองค์ประกอบการจัดการและรูปแบบกระบวนการทางสังคม โดยให้นักศึกษาหาข้อมูลมาเพิ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. โปรแกรม Power Point เขียนในกระดาษรายงานและกระดาษชาร์ท
2. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการจัดการทางสังคม

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. การเตรียมข้อมูลของนักศึกษาแต่ละคน
3. ทำแบบฝึกหัดคำถามทบทวน
4. ชักถามประเด็นต่างๆ ตามหัวข้อที่สอน

บทที่ 1

การจัดการและรูปแบบกระบวนการทางสังคม

ความนำ

การจัดการทางสังคมหรือการจัดระเบียบทางสังคม เป็นกระบวนการทางสังคมที่จัดขึ้นเพื่อควบคุมสมาชิกให้มีความสัมพันธ์กันภายใต้แบบแผนและกฎเกณฑ์เดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม เพราะสังคมคือกลุ่มคนอย่างน้อยสองคนขึ้นไปมาอาศัยอยู่รวมกันในพื้นที่หนึ่ง ซึ่งคนเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ หรือการกระทำโต้ตอบกันและกัน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความสัมพันธ์ทางตรง เช่น การพูดจาทักทาย การทำงานร่วมกัน การซื้อการขาย และให้ความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นต้น

การที่คนในสังคมมีความสัมพันธ์โต้ตอบกันเป็นสถาบันทางสังคมเชื่อมโยงกันและโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นไปตามกฎระเบียบที่สังคมแต่ละแห่งกำหนดขึ้นจึงทำให้ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมีระเบียบแบบแผนสามารถคาดหวังได้ว่าแต่ละบุคคลจะแสดงพฤติกรรมต่อกันอย่างไร เพื่อจุดประสงค์หรือเป้าหมายใด มิใช่จะทำอะไรหรือสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ตามอำเภอใจโดยไม่มีสิ่งใดมากำหนดแนวทางการประพฤติ นักสังคมวิทยาเรียกสิ่งเหล่านี้ว่า การจัดระเบียบทางสังคม

ฉะนั้น ก่อนที่เราจะเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่กระบวนการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนั้น เราจำเป็นต้องเข้าใจการจัดการและรูปแบบกระบวนการทางสังคม ทั้งนี้จะเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างยิ่ง บทนี้จึงทำการอภิปรายการจัดการและรูปแบบกระบวนการทางสังคมโดยเริ่มต้นที่ความสำคัญ และลำดับต่อไปคือ รูปแบบของกระบวนการทางสังคม การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม โครงสร้างทางสังคม และการขัดกันทางชนชั้น

ความสำคัญ

การจัดการทางสังคมหรือการจัดระเบียบทางสังคม เป็นกระบวนการทางสังคมที่จัดขึ้นเพื่อควบคุมสมาชิกให้มีความสัมพันธ์กันภายใต้แบบแผนและกฎเกณฑ์เดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม

กระบวนการจัดการ (management process) ผู้บริหารธุรกิจมีหน้าที่ในเรื่องของการจัดการกระบวนการจัดการประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญอยู่ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (planning)

เป็นกิจกรรมอันดับแรกที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องมีการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เตรียมการไว้ล่วงหน้า เช่น มีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจ เช่น จะขยายกิจการลงทุนสร้างโรงงานใหม่ เพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและรัดกุม 2) การจัดองค์การ (organizing) เพื่อให้เป้าหมายของธุรกิจที่วางแผนไว้ล่วงหน้าประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารจะมีการจัดโครงสร้างองค์การ มีการแบ่งงาน มอบหมายงาน จัดพนักงานในการปฏิบัติงานต่างๆ ในตำแหน่งต่างๆ ขององค์การ เพื่อให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การนำ (leading) หมายถึง การสั่งการ การชี้แนะ ของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานตามคำสั่ง หรือคำชี้แนะของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้การทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จคล่องตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ดังนั้นภาวะผู้นำ การจูงใจ การติดต่อสื่อสาร จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึง และ 4) การควบคุม (controlling) เป็นกิจกรรมขั้นสุดท้ายของกระบวนการบริหาร เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องกำหนดเกณฑ์ มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผล ปัจจุบันเกณฑ์ การประเมินผลที่ธุรกิจใช้กันมากก็คือ การใช้มาตรฐาน (benchmark) กับกิจการคู่แข่งชั้นที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน (จ้านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2537)

ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของผู้บริหาร จะต้องเสาะแสวงหา เพื่อดึงดูดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าในองค์การ จูงใจรักษาพนักงานที่มีคุณภาพไว้ให้อยู่กับองค์กรนานๆ โดยพิจารณาถึงแนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ

สำหรับการจัดการทางสังคมนั้น จุดมุ่งหมายที่ต้องจัดระเบียบทางสังคมคือ 1) เพื่อให้การติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมเป็นไปอย่างเรียบร้อย 2) เพื่อป้องกันความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในสังคม และ 3) ช่วยให้สังคมดำรงอยู่อย่างสงบสุขและมั่นคงในสังคม

การจัดระเบียบทางสังคมมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) บรรทัดฐานของสังคม 2) สถานภาพ 3) บทบาท และ 4) การควบคุมทางสังคม

1. บรรทัดฐานทางสังคม บรรทัดฐานหมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมที่สมาชิกในสังคมยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติและกำหนดว่าการกระทำใดถูกหรือผิด ควรยอมรับหรือไม่ควรยอมรับเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า บรรทัดฐานเป็นเครื่องมือขัดเกลาทางสังคม หรือเป็นเครื่องมือจัดระเบียบทางสังคมแบบหนึ่ง บรรทัดฐานจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) วิธีประชาหรือวิถีชาวบ้าน เป็นกฎเกณฑ์การปฏิบัติของคนในสังคมในการดำเนินชีวิตจนเป็นปกติไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับ ถ้าผู้ใดปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จะได้รับการยกย่องชมเชย ถ้าผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจะถูกตำหนิจากสังคม 2) จารีต เป็นระเบียบแบบแผนที่สมาชิกในสังคมต้องยึดถือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หรือจะเรียกว่าเป็นกฎศีลธรรม ก็ได้ ถ้าสมาชิกในสังคมไม่ปฏิบัติตาม ก็จะถูกลงโทษรุนแรงกว่าวิถีประชา เช่น ถูกรังเกียจ

คู่มือนี้เหยียดหยาม หรือถูกขับไล่ออกจากสังคม เป็นต้น และ 3) กฎหมาย เป็นระเบียบกฎเกณฑ์ที่ได้รับ การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นข้อบังคับหรือควบคุมให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามและมีการ กำหนดบทลงโทษไว้อย่างชัดเจนว่า ถ้าทำผิดในกรณีใดต้องได้รับโทษสถานใด

ดังนั้นกล่าวได้ว่าบรรทัดฐานในแต่ละระดับเป็นเครื่องมือที่คอยช่วยจัดระเบียบของสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมได้ยึดถือและปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กระบวนการจัดระเบียบ ทางสังคม

2. สถานภาพ สถานภาพหมายถึง ตำแหน่งของบุคคลที่สังคมกำหนดขึ้นหรือตำแหน่งที่ได้รับจาก การเป็นสมาชิกของ สังคม และบุคคลเดียวอาจมีหลายสถานภาพได้ ลักษณะของสถานภาพ คือ 1) เป็นสิ่ง เฉพาะบุคคลที่ทำให้แตกต่างไปจากผู้อื่น เช่น อารีย์เป็นนักเรียน สมชาติเป็นตำรวจ เป็นต้น 2) บุคคลหนึ่ง อาจมีหลายสถานภาพ เช่น สมชาติเป็นตำรวจ เป็นพ่อและเป็นข้าราชการ 3) เป็นสิทธิและหน้าที่ทั้งหมด ที่บุคคลมีอยู่ในการติดต่อกับผู้อื่นและสังคมส่วนรวม และ 4) เป็นตัวกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่และความ รับผิดชอบอย่างไรในสังคม

สถานภาพ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) สถานภาพที่ติดตัวมาโดยสังคมเป็นผู้กำหนด เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ เครือญาติ เป็นต้น และ 2) สถานภาพที่ได้มาโดยความสามารถ ได้แก่ การประกอบ อาชีพ การศึกษา การสมรส เช่น บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น

3. บทบาท บทบาทหมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่และการแสดงพฤติกรรมตามสถานภาพ สถานภาพและบทบาทเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน สถานภาพเป็นตัวกำหนดบุคคลให้รู้จักหน้าที่และความ รับผิดชอบ บทบาทเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและคาดหวังให้บุคคลกระทำ การที่บุคคลมีหลายสถานภาพ อาจเกิดบทบาทที่ขัดกัน (roles conflicts) หมายถึง การที่คนคนหนึ่งมีบทบาทหลายอย่างในเวลา เดียวกันและขัดกันเองทำให้ยากต่อการปฏิบัติตามบทบาทใดบทบาทหนึ่ง

การปฏิบัติงานตามบทบาทของตนเองให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพบทบาทที่รับมาตาม ข้อตกลงของสังคมนั้น นักการศึกษาได้สรุปเป็นทฤษฎีบทบาทไว้ดังต่อไปนี้คือ 1) ทฤษฎีของลินตัน (linton) ลินตัน กล่าวว่า สถานภาพหรือตำแหน่งเป็นตัวกำหนดบทบาทให้แก่บุคคล สถานภาพเป็น นามธรรม หมายถึงฐานะหรือตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อกำหนดตำแหน่งใดขึ้นก็จำเป็นต้องมีบทบาทหรือ ภาระหน้าที่กำกับตำแหน่งนั้นไว้เสมอ 2) ทฤษฎีของสกอต (scott) สกอต กล่าวถึง บทบาทไว้ 5 ประการ คือ 1) บทบาทเป็นความคาดหวังที่เกิดขึ้นในตำแหน่งต่างๆ มิได้เกี่ยวข้องกับหรือมุ่งไปที่ตัวบุคคล 2) บทบาท มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการทำงาน บทบาทในองค์การเป็นพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังให้ปฏิบัติงาน หนึ่งๆ 3) บทบาทนั้นยากที่จะกำหนดชี้เฉพาะลงไปได้อย่างชัดเจน 4) บทบาทจะทำให้บุคคลเกิดการ เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ 5) บทบาทกับงานไม่ใช่เป็นสิ่งเดียวกัน ในงานหนึ่งๆ บุคคลอาจมี

หลายบทบาทได้ นอกจากนี้ จริฎุ พรหมอยู่ (2548 : 11) ให้แนวคิดทฤษฎีของบทบาทไว้ว่า บทบาทตามตำแหน่งหนึ่งนั้น ได้ถูกคาดหวังจากสังคมรอบด้าน เช่น จากผู้ที่อยู่ในตำแหน่งอื่นๆ รอบตัวเรารวมทั้งตัวของเราเองด้วย ถ้าความคาดหวังของทุกฝ่ายไม่ตรงกัน ผู้ดำรงบทบาทไม่สามารถปรับให้มีความพอดี จะเกิดปัญหาความขัดแย้งในบทบาทหรือความล้มเหลว ในงาน และการแสดงบทบาทของบุคคลในตำแหน่งที่ตนต้องแสดงหรือต้องปฏิบัติ ประสบการณ์ของผู้ที่จะต้องแสดงบทบาท และบุคลิกภาพของผู้ที่จะต้องแสดงบทบาทด้วย

4. การควบคุมทางสังคม การควบคุมทางสังคมหมายถึง กระบวนการต่างๆ ทางสังคมที่มุ่งหมายให้สมาชิกของสังคมยอมรับ และปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ความเป็นระเบียบของสังคมนอกจากเกิดขึ้นจากบรรทัดฐานทางสังคม สถานภาพทางสังคมและบทบาททางสังคม ยังเกิดขึ้นโดยการที่สังคมใช้วิธีการต่างๆ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สมาชิกยอมรับร่วมกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) การควบคุมทางสังคมโดยการจูงใจให้สมาชิกปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม ได้แก่ การยกย่องชมเชย ให้รางวัลแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมตามสถานภาพและบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ เช่น เด็กๆ ที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดา จะได้รับคำชมเชยว่าเป็นเด็กดี นักเรียนที่ประพฤติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน จะได้รับคำชมเชยหรือใบประกาศเกียรติคุณทำให้สมาชิกเกิดกำลังใจที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม เป็นต้น และ 2) การควบคุมทางสังคมโดยการลงโทษสมาชิกที่ละเมิดฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคม ได้แก่ ผู้ที่ละเมิดฝ่าฝืนวิถีชาวบ้าน จะได้รับปฏิกริยาต่างๆ จากสมาชิกผู้อื่น ได้แก่ การติฉินนินทา การเยาะเย้ย เช่น ผู้ที่แต่งกายผิดบรรทัดฐานทางสังคม จะได้รับการว่ากล่าวจากผู้อื่นว่าเป็นผู้แต่งกายไม่สุภาพ ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามมารยาทของสังคมจะได้รับการติฉินนินทาจากผู้อื่นว่า เป็นผู้ไม่มีมารยาท เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้ที่ละเมิดฝ่าฝืนจารีต จะได้รับการต่อต้านจากสมาชิกผู้อื่นรุนแรงกว่าผู้ที่ละเมิดวิถีชาวบ้าน เช่น โดยการประชาทัณฑ์หรือกำจัดขับไล่ออกไปจากท้องถิ่น บางครั้งอาจถือว่าเป็นความรุนแรงมากกว่าการลงโทษด้วยกฎหมาย เนื่องจากจารีตผลต่อจิตใจของสมาชิกเป็นอย่างมาก เพราะได้รับการอบรมสั่งสอนมาเป็นเวลาช้านาน

กระบวนการขัดเกลาทางสังคม กระบวนการขัดเกลาทางสังคม หมายถึง กระบวนการปลูกฝังบรรทัดฐานของกลุ่มใหญ่เกิดขึ้นในตัวบุคคล เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี ความมุ่งหมายของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือ 1) เพื่อปลูกฝังระเบียบวินัยแก่สมาชิกในสังคม 2) เพื่อปลูกฝังความมุ่งหวังที่สังคมยกย่อง 3) เพื่อให้สมาชิกในสังคมได้รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนตามกาลเทศะและความเหมาะสม และ 4) เพื่อให้สมาชิกในสังคมเกิดความชำนาญและเพิ่มทักษะในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการขัดเกลาทางสังคม คือ ก) บรรทัดฐาน คือแบบแผน กฎเกณฑ์ ที่สังคม กำหนดแนวทางสำหรับบุคคลยึดถือและปฏิบัติ ข) ค่านิยม คือ แนวความคิด ความเชื่อ ที่บุคคลในสังคม เห็นว่ามีคุณค่าควรแก่การปฏิบัติ และ ค) ความเชื่อ คือ แบบของความคิดเกี่ยวกับตัวเราที่เกิดขึ้น มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอาจเป็นเรื่องที่มีเหตุผลหรือ ไม่มีเหตุผล ความเชื่อที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่ เบี่ยงเบนไปในทางเสียหายทำให้การแสดงพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดี จึงสำคัญต่อการจัดระเบียบทาง สังคม

ขอบเขตทางสังคม

สิ่งที่นักสังคมวิทยามุ่งศึกษาและพยายามอธิบายก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์ กับสิ่งที่เรียกว่าสังคม นักสังคมวิทยาองพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ว่า เป็นพฤติกรรมทางสังคมมนุษย์คิด และกระทำภายใต้การบีบคั้น โดยพลังของกฎเกณฑ์ทางสังคม อันได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา จารีต ประเพณี กฎหมาย ค่านิยมของกลุ่มและความกดดันทั้งหลายอันมาจากกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็กลุ่มเล็กที่เรา เป็นสมาชิกโดยตรง เช่น ครอบครัวหรือกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ชุมชน รัฐและประเทศ นักสังคมวิทยา เห็นว่า สังคมเป็นสิ่งที่มิจริงดำรงอยู่ต่างหากจากตัวมนุษย์แต่ละคน และสามารถมีพลังบังคับควบคุมมนุษย์ได้ อย่างกว้างขวางและตลอดเวลา เป็นต้น

สังคมวิทยามีขอบเขตความสนใจต่างจากสังคมศาสตร์สาขาอื่นอย่างไร สังคมศาสตร์สาขาต่างๆ มุ่งสนใจศึกษาสังคมและพฤติกรรมมนุษย์ในด้านต่างๆ กัน สาขาของสังคมศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา การแยกสังคมศาสตร์ออกเป็นสาขาต่างๆ เหล่านี้ มิใช่เพราะ ชีวิตทางสังคม เพราะว่าชีวิตทางสังคมของมนุษย์แยกออกจากกันเป็นส่วนๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกัน แต่เพื่อ ความสะดวกสำหรับการเน้นความสนใจเฉพาะด้านเท่านั้น

เศรษฐศาสตร์สนใจศึกษากิจกรรมทางเศรษฐกิจอัน ได้แก่ การผลิต การกระจายและการบริโภค รัฐศาสตร์ มุ่งศึกษารูปแบบการปกครอง ความคิดทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ มานุษยวิทยาศึกษาความเป็นมาของมนุษย์ทั้งในด้านกายภาพและวิธีการดำรงชีวิต สังคมวิทยามีลักษณะ แตกต่างสังคมศาสตร์สาขาอื่นๆ คือ สังคมวิทยาสนใจพฤติกรรมทางสังคมทุกด้านไม่ว่าเป็นพฤติกรรมทาง เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา ครอบครัว การพักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ พฤติกรรมใดๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ กับกลุ่ม ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม จึงเป็นเรื่องที่นักศึกษาวิทยาสนใจศึกษาได้ทั้งสิ้น สังคมวิทยาจึง เป็นสาขาวิชาที่มีขอบเขตกว้างขวางมากและสามารถแยกเป็นสาขาย่อยให้ครอบคลุมไปเกี่ยวข้องกับ สังคมศาสตร์สาขาอื่นได้ทุกสาขา ปัจจุบันมีสาขาย่อยของสังคมวิทยาหลายสาขา เช่น สังคมวิทยา

การเมือง สังคมวิทยาเศรษฐกิจ สังคมวิทยาการศึกษา สังคมวิทยาชนบท สังคมวิทยานคร แม้กระทั่งสังคมวิทยาการแพทย์ เป็นต้น

การที่สังคมวิทยามีขอบเขตกว้างดังกล่าว ทำให้เนื้อหาสาระของสังคมวิทยาซับซ้อนกับสังคมศาสตร์สาขาอื่นอยู่ไม่น้อย แต่การซับซ้อนนั้นเป็นเพียงการซ้ำซ้อนในประเด็นปัญหาที่ศึกษาเท่านั้น หมายความว่าในการศึกษาปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจหรือการเมืองนั้น สังคมวิทยามีวิธีการมองปัญหาหรือวิธีการอธิบายแตกต่างออกไป คือ มีแนวคิดทฤษฎีหรือวิธีการวิเคราะห์ของตนเอง ดังนั้นนักสังคมวิทยาจึงมักอธิบายปรากฏการณ์เศรษฐกิจหรือการเมืองต่างกับนักเศรษฐศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ เช่น มองปัญหาทางเศรษฐกิจว่าเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ลักษณะแบบแผนความสัมพันธ์ของระบบครอบครัวและชุมชน ความเชื่อทางศาสนา ลักษณะการแบ่งชนชั้น เป็นต้น ทำนองเดียวกันนักสังคมวิทยาจะอธิบายลักษณะทางการเมืองของสังคมใดสังคมหนึ่งว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางสังคม เช่น ลักษณะของการอบรมเด็กและครอบครัวแบบแผนความสัมพันธ์ทางชนชั้น ลักษณะของระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น สาขาทางสังคมศาสตร์ซึ่งซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกับสังคมวิทยามากที่สุด ได้แก่ มานุษยวิทยา โดยเฉพาะมานุษยวิทยาวัฒนธรรมเดิมมานุษยวิทยาสนใจศึกษามนุษย์ในสังคมดั้งเดิม แต่ในปัจจุบันนักมานุษยวิทยาทันทีมาศึกษาสังคมสมัยใหม่มากขึ้น ทำให้สองสาขานี้เกือบไม่แตกต่างกัน ในสถาบันการศึกษาหลายแห่งจึงรวมเอาสังคมวิทยากับมานุษยวิทยาไว้ในภาควิชาเดียวกัน

สำหรับขอบเขตของสังคมวิทยานั้น วัชรุ คลายนาท (2530 : 7) ได้สรุปว่า นักสังคมวิทยามีแนวความคิดเกี่ยวกับขอบเขตของสังคมวิทยาแตกต่างกันออกไป สองแนวความคิดคือ แนวความคิดแรกสังคมวิทยาเป็นวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์เท่านั้น และแนวความคิดที่สองสังคมวิทยา เป็นทั้งวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. สังคมวิทยาเป็นวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เนื่องจากสังคมวิทยาเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงทางสังคมด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว ไม่ได้มุ่งเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงสังคมโดยตรง ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับวิชาเคมี ชีววิทยา และฟิสิกส์ ในสาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ อันเป็นแนวคิดของนักสังคมวิทยาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่ริเริ่มนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ศึกษาสังคม และทำให้สังคมทางวิทยาศาสตร์ เช่น ออกุส ก็องต์ เอมมี เดอะโคร์ สเปนเซอร์ และแมกซ์เวเบอร์ เป็นต้น

2. สังคมวิทยาเป็นทั้งวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ด้วยเหตุผลที่ว่า นอกจากจะศึกษาความรู้ ความจริงแบบวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์แล้ว ปัจจุบัน สังคมวิทยายังถูกนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาสังคม การปฏิรูปสังคม กระบวนการผลิต และการพัฒนาสังคมอีกด้วย ซึ่งนอกจากจะเป็นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับมนุษย์และสังคมแล้ว ยังก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาทางสังคมอีกด้วย เพราะช่วยในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของทฤษฎีทางสังคมวิทยาได้เป็นอย่างดี

ลักษณะของสังคมวิทยา

สังคมวิทยาเป็นการศึกษาหรือเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เป็นการให้ข้อเท็จจริงและใช้วิธีการในทางวิทยาศาสตร์เข้ามาประกอบ เพื่อให้ผลตรงกับสถานะที่เป็นจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2537)

นักเขียนบางคนไม่ชอบให้คำจำกัดความ เพราะเห็นว่าเป็นการยากที่จะสร้างขึ้นและยังง่ายต่อการเข้าใจผิดด้วย คนบางคนอาจจะโต้แย้งว่าอารัมภบททั้งหมดที่กล่าวมาเป็นคำจำกัดความที่ยายออกไปอย่างไรก็ตามผู้ศึกษาอาจจะค้นพบประโยคที่สั้นๆ ย่อยๆ ที่ใช้ประโยชน์ได้บ้างเหมือนกันตัวอย่างเช่น

P. A. Sorokin กล่าวว่า “สังคมวิทยาเป็นวิทยาศาสตร์ทุกๆ ไปเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมโดยดูจากรูปต่างๆ ไป ชนิด และความสัมพันธ์อัน ซับซ้อน”

Kovalevsky กล่าวว่า “สังคมวิทยาเป็นศาสตร์ของการจัดระเบียบและการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม”

Max Weber อธิบายว่าสังคมวิทยามุ่งศึกษาเพื่อกำหนดแบบแนวความคิดต่างๆ และหาหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งที่ปรากฏ ที่เป็นแบบเกี่ยวกับของขบวนการที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริง สังคมวิทยาแตกต่างกับประวัติศาสตร์ตรงที่ว่า ประวัติศาสตร์ มุ่งศึกษาเหตุการณ์เฉพาะวิเคราะห์หาสาเหตุ และอธิบายพฤติกรรมที่สำคัญของบุคคล สถาบันและบุคลิกลักษณะพิเศษบางอย่าง

Small เห็นว่าเป็นการศึกษาขบวนการทางสังคม

Durkheim กล่าวว่า “สังคมวิทยาเป็นศาสตร์เกี่ยวกับสถาบัน เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดและการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบัน

ตามความเห็นของ E. Tiryakian “สังคมวิทยานั้นเป็นศาสตร์ที่มุ่งหาความรู้หรือหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทั่วไปทางสังคมของมนุษย์ในลักษณะเฉพาะและทั่วไปเหตุผลสำคัญในการศึกษานั้น ก็คือต้องการพิสูจน์ข้อสมมุติฐานของ Aristotle ที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมหรือสัตว์การเมือง

สรุปได้ว่า สังคมวิทยาเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ความสัมพันธ์เหล่านั้น ไม่ว่าจะในรูปแบบใดๆ หรือเพื่อวัตถุประสงค์อันใด มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในการดำรงอยู่ต่อไปของสังคมสังคมวิทยา เชื่อว่า ความสัมพันธ์เหล่านี้ ประกอบกันเป็นโครงสร้างของสังคมมีอิทธิพลอย่างมากเหนือพฤติกรรมของมนุษย์ จากความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อกันทำให้เขาได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ และพัฒนาบุคลิกลักษณะนิสัยใจคอ ความคิดเห็นและแบบของการดำเนินชีวิต ซึ่งส่วนหนึ่งก็ได้ขึ้นอยู่กับกรอบที่เขาได้รับมา

การจัดระเบียบทางสังคมเป็นแนวคิดที่สำคัญของวิชาสังคมวิทยา การจัดระเบียบทางสังคมเป็นเรื่องของวิธีการที่มนุษย์กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน มนุษย์จะมีความสัมพันธ์ต่อกันได้สะดวก จำเป็นต้องมีแบบแผนที่รู้จักกันว่าแต่ละคนจะต้องหรือควรปฏิบัติอย่างไร ในโอกาสใดและในฐานะอะไร แบบแผนเหล่านี้อาจเรียกว่าระเบียบสังคม ระเบียบสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมในแต่ละสังคม แต่ก่อนที่จะพิจารณาว่าสังคมมีการจัดระเบียบอย่างไร ควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนเสียก่อนว่าสังคมคืออะไร เพื่อเป็นที่เข้าใจตรงกัน

รูปแบบของกระบวนการทางสังคม

รูปแบบของกระบวนการทางสังคมที่ปรากฏในสังคมมีอยู่ 6 ลักษณะ (จรัญ พรหมอยู่, 2548 : 53) คือ

1. การแข่งขัน หมายความว่าสิ่งที่บุคคลสองฝ่ายหรือมากกว่านั้น ดิ้นรนสู่เป้าหมายเดียวกัน โดยแต่ละฝ่ายไม่คาดคิดที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งหรือผู้อื่นได้ส่วนแบ่งในสิ่งนั้นๆ ด้วยสาเหตุที่สำคัญ คือ สิ่งที่จะสนองความต้องการมีอยู่จำกัด การแข่งขันจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเกิดขึ้นอยู่เสมอ ความสัมพันธ์ของการแข่งขัน ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ทางตรง และอาจไม่เป็นการกระทำระหว่างกันทางสังคมแบบตัวต่อตัว บุคคลต่อบุคคล กล่าวคือ อาจแข่งขันโดยไม่รู้สึกรู้สีกตัว เช่น การสมัครเข้าทำงานในตำแหน่งหนึ่ง อาจมี ผู้สมัครหลายคน แต่ต่างคนอาจไม่รู้ว่ามีคู่แข่งถ้าผู้รับสมัครไม่บอกให้ทราบ

เมื่อใดที่คู่แข่งต่างฝ่ายต่างทราบว่า ตนมีคู่แข่ง ลักษณะความสัมพันธ์ก็มักจะเปลี่ยนไป คือ จะมีการชิงกันเอาชนะกัน นั่นก็คือ แบบของการแข่งขันที่บุคคล รู้สึกรู้ตัว (aware) ระหว่างกลุ่มเฉพาะ เช่น การแข่งขันสมัครรับเลือกตั้งระหว่าง พรรคการเมือง การแข่งขันขายสินค้าระหว่างบริษัทที่ผลิตสินค้าอย่างเดียวกัน การแข่งขันในลักษณะนี้คู่แข่งจะเข้ามาเผชิญหน้ากันโดยตรง ต่างฝ่ายจะพยายามหา กลวิธีใช้เล่ห์เหลี่ยม (tactic) ต่างๆ เพื่อให้ชนะอีกฝ่ายหนึ่ง ตามปกติการแข่งขันมักจะเป็นไปตามหลัก กติกาหรือบรรทัดฐานกำหนด แต่หลายโอกาส ผู้แข่งขันก็มักจะละเมิดกติกาและก็จะถูกลงโทษตามที่ กติการะบุไว้ แนวความคิดของการแข่งขันนี้มักก่อให้เกิดแนวความคิด เทคนิค และสิ่งประดิษฐ์แบบใหม่ๆ ขึ้นมาเสมอ การแข่งขัน ถ้าเป็นการแข่งขันระหว่างสังคม จากประวัติศาสตร์ในอดีต ได้ศึกษาการสงครามระหว่างประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป โดยเฉลี่ยแล้ว พบว่า มีการทำสงครามปีเว้นปี

2. ความขัดแย้ง เมื่อการแข่งขันมีความรุนแรงมากขึ้น ผลประโยชน์ก็ขัดกันมาก เพราะต่างก็มุ่งสู่เป้าหมายอันเดียวกัน อาจถึงขั้นต่างฝ่ายต่างมุ่งทำลายล้างกัน หรือทำลายล้างกันจนถึงตาย หรือต้องการกำจัดคู่แข่งกันไป หรือทำให้ฝ่ายตรงข้ามเสียหาย เป็นลักษณะของความขัดแย้งซึ่งเป็นการติดต่อกันทางตรง บุคคลจะมีความรู้สึกรุนแรง อารมณ์จะถูกเร้าถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้น จนอาจถึงกับละเมิดกฎเกณฑ์หรือกติกาที่ตั้งไว้และใช้กำลังเข้าทำลายกันในที่สุด การแบ่งแยกให้เห็นชัดตายตัวลงไประหว่างการแข่งขันกับความขัดแย้งนี้ เป็นสิ่งกระทำไต่ยาก ในบางกรณี ไม่อาจชี้ให้เห็นอนและชัดเจนได้ว่า เป็นเรื่องใดแน่ เช่น กรณีรักสามเส้า ธุรกิจบางอย่าง หรือการเล่นการเมือง เป็นต้น

การแก่งแย่งเอาชนะการขัดแย้ง เป็นแบบของความสัมพันธ์ทางลบ ซึ่งทำให้กลุ่มแยกออกจากกันแทนที่จะเข้าหากัน แต่การแข่งขันชิงชนะไม่ทำให้คู่แข่งต้องแยกออกจากกัน เช่น การแข่งขันกีฬา คู่แข่งต้องการรบกวนกัน ส่วนความขัดแย้งต่างฝ่ายต่างไม่ยอมรับปฏิบัติตามกฎหรือกติกา และแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ขณะเดียวกัน ก็จะทำให้เกิดการรวมอย่างแน่นแฟ้นในพวกเดียวกันและสัดกัน การติดต่อหรือทำความเข้าใจกับฝ่ายตรงข้าม มองอีกแง่หนึ่ง การขัดแย้งอาจเกิดขึ้น เพราะขาดการติดต่อกัน สาเหตุจากการขาดการติดต่อซึ่งกันและกันก็ย่อมก่อให้เกิด ความไม่เข้าใจกันได้ ดังนั้น อาจมีวิธีขจัดหรือลดความขัดแย้ง โดยการเพิ่มการติดต่อระหว่างกัน อย่างไรก็ดี การติดต่อระหว่างกันยังมีมากขึ้นก็อาจจะยิ่งเพิ่มความขัดแย้งขึ้นได้อีกเช่นกัน ถ้ากลุ่มเหล่านั้นมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ อย่างเด่นชัด อาจสร้างความไม่พอใจให้แก่กลุ่มที่ด้อยกว่า จนกลายเป็นความขัดแย้งตามมาภายหลัง เช่น ชาวชนบทที่ได้พบได้เห็นความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตของคนในเมืองและต้องการแบบชีวิตใหม่นั้นบ้าง ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ นักวิชาการเรียกว่า “การเพิ่มขึ้นของความคาดหวัง” (the rising of expectation) คือ การเกิดความมุ่งหวังที่จะมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ถ้าหากไม่สมปรารถนา ก็จะเกิดความไม่พอใจจนถึงกับเป็นความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างคนเมืองหรือรัฐบาลกับคนชนบท

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มมีผลทำให้เสียเอกภาพของกลุ่ม (unity) แต่ถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มก็ทำให้เกิดพลังภายในกลุ่ม แต่ต้องหวังชนะกันระหว่างกลุ่ม

3. การสมานลักษณะ เป็นกระบวนการที่บุคคล แม้จะมีความแตกต่างกันในทัศนคติ ความเชื่อ ประเพณี หรือผลประโยชน์ มาประนีประนอมปรับตัวเข้าหากัน กระบวนการทางสังคมแบบนี้ อาจเกิดขึ้นหลังจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มดำเนินไปถึงจุดหนึ่ง ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ถูกทำลายย่อยยับไปหมดสิ้นแล้ว ทั้งสองกลุ่มจะต้องหาทางมาประนีประนอมกัน เพื่อระงับยับยั้งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาช้านานไว้ชั่วคราว ในกระบวนการนี้ ความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อกันอาจยังคงอยู่และอาจจะขัดแย้งกันอีก ในเวลาต่อไปก็ได้ การประนีประนอมจึงเป็นกระบวนการทางสังคมที่กลุ่มแต่ละกลุ่มต่างปรับตัวเข้าหากัน โดยที่

ต่างฝ่ายต่างยังคงรักษาเอกลักษณ์ (identity) และผลประโยชน์ของตนไว้ การที่กลุ่มต้องประนีประนอมกัน เพราะต้องการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ หรือเพื่อเผชิญกับความจริงซึ่งต้องยอมรับ เช่น ประเทศที่มีกำลังด้อยกว่าต้องยอมแพ้หรือยอมสงบศึก เมื่อยอมรับสภาพที่เป็นจริงว่าสู้เขาไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาลงให้ตนสามารถอยู่ต่อไป แม้ว่าจะต้องเสียผลประโยชน์บางอย่าง

4. การกลืนกลาย เป็นกระบวนการที่ผสมผสานกลมกลืนของบุคคลและกลุ่มในเรื่องทัศนคติ ความทรงจำ ความรู้สึก ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม โดยมีประสบการณ์ร่วมกันเป็นระยะเวลาอันยาวนานในชีวิตทางวัฒนธรรม (cultural life) อันเดียวกัน ในสภาพเช่นนี้ บุคคลในสังคมย่อมมีการผสมผสานและทำความเข้าใจ ซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวางลึกซึ้งระหว่างกลุ่ม จนรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน และมีลักษณะที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มร่วมกัน เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ชาวอเมริกันอพยพมาจากประเทศต่างๆ ของโลกมาอยู่ร่วมกัน ใช้ชีวิตแบบอเมริกัน เกี่ยวข้องกันชั่วอายุคน บุคคลต่างเชื้อชาติต่างๆ ก็มีความรู้สึกว่าเขาเหล่านั้นเป็น คนอเมริกันโดยสมบูรณ์ ในสังคมไทยเราพบชาวจีนเป็นชนกลุ่มน้อยจำนวนมาก แต่คนจีนส่วนใหญ่ก็มีความสำนึกว่าเขาคือ คนไทย ทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด ระบบคุณค่า ฯลฯ

การกลืนกลายจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องขจัดอุปสรรคที่ทำให้การติดต่อดังกล่าวดำเนินไปไม่ได้ เช่น กลุ่มที่มีภาษาต่างกันจะต้องพยายามให้ใช้ภาษาร่วมกัน การศึกษาในโรงเรียนเป็นวิธีการและเครื่องมือที่ช่วยให้การกลืนกลายดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

5. การร่วมมือ เป็นกระบวนการทางสังคมที่กลุ่มตกลงที่จะกระทำกิจกรรมร่วมกัน การตกลงนี้อาจเกิดจากการที่กลุ่มมีความมุ่งหวังหรือผลประโยชน์สอดคล้องกันหรือเหมือนกัน เช่น นายจ้างกับลูกจ้างตกลงทำงานร่วมกันโดยต่างฝ่ายต่างมี ผลประโยชน์สอดคล้องกัน คือ เงินตอบแทนเป็นกำไรและค่าจ้าง หรือกลุ่มอาจร่วมมือกันเพราะต่างก็มีศัตรูร่วม เช่น บรรดาประเทศกลุ่มอาหรับในเอเชียตะวันออกเฉียงที่ รวมตัวกันเพื่อต่อสู้กับประเทศอิสราเอล หรือในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง บรรดาประเทศต่างๆ หันมาร่วมมือกันเป็นสัมพันธมิตรรบกับประเทศเยอรมนี การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ร่วมมือกันจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานของ การร่วมมือกัน กลุ่มที่ร่วมมือกันโดยมีความผูกพันหรือมีความจงรักภักดีต่อกันเหมือนกัน ย่อมมีการติดต่อกันมากกว่ากลุ่มที่ร่วมมือกันเพราะผลประโยชน์บางอย่างหรือ เพื่อต่อต้านภัยอันตรายบางอย่างที่เกิดขึ้นเพียงครั้งคราว

กลุ่มย่อยได้รับผลประโยชน์จากการมาตกลงร่วมมือกัน แต่การร่วมมืออาจก่อให้เกิดผลเสียได้เช่นกัน เป็นต้นว่า ความเป็นอิสระของกลุ่มอาจจะถูกกระทบกระเทือน เพราะเมื่อคนต่างกลุ่มมีการ

ติดต่อกันมากขึ้น ก็ย่อมเกิดการผสมผสานกันจนเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มไม่อาจแยกออกจากกันได้ชัดเจน และกลุ่มที่อ่อนแอกว่าอาจถูกรอบงำโดยกลุ่มที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ถึงแม้ว่าการร่วมมือจะเป็นสิ่งที่ดี แต่บางครั้ง กลุ่มอาจไม่พร้อมหรือไม่เต็มใจที่จะร่วมมือกับกลุ่มอื่น

ดังนั้น ก่อนที่จะร่วมมือกันระหว่างกลุ่ม ผู้นำของกลุ่มจะต้องคำนึงว่า จะร่วมมือกันเพื่ออะไร กับใคร และมีส่วน ได้เสียอย่างไรบ้าง การร่วมมือกันอาจแบ่งออกได้ 3 ชนิด คือ 1) การร่วมมือแบบปฐมภูมิ (primary cooperation) 2) การร่วมมือแบบทุติยภูมิ (secondary cooperation) และ 3) การร่วมมือแบบตติยภูมิ (tertiary cooperation)

1. การร่วมมือแบบปฐมภูมิ ได้แก่ ความร่วมมือของกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ เป็นความร่วมมือที่กระทำร่วมกันในทุกๆ ด้าน โดยใช้ วิธีการและมีเป้าหมายอย่างเดียวกัน แต่อาจแบ่งงานออกเป็นส่วนตัว และแบ่งความ รับผิดชอบกันไปในระบบเดียวกัน เช่น ชีวิตภายในวัด ในครอบครัว ในชุมชนเล็กๆ และในสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ทั้งหมด เป็นต้น

2. การร่วมมือแบบทุติยภูมิ เป็นการร่วมมือที่บุคคลกระทำเพื่อ ผลประโยชน์ร่วมกันในลักษณะต่างๆ กัน โดยมีวัตถุประสงค์บางประการร่วมกัน และการที่จะได้มาซึ่งความพอใจของแต่ละฝ่ายนั้น ต้องอาศัยการปฏิบัติร่วมกันทุกฝ่าย เช่น การร่วมมือของบุคคลในสำนักงานธุรกิจหรือในโรงงาน

3. การร่วมมือแบบตติยภูมิ เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันทั้งๆ ที่มี ทักษะคิดต่างกัน ความร่วมมือประเภทนี้ใช้วิธีการเดียวกันแต่วัตถุประสงค์ต่างกัน เช่น การที่เจ้าหน้าที่รับสินบนจากพ่อค้า ต่างก็มีผลประโยชน์ในระยะสั้นกันคนละอย่าง คือ พ่อค้าก็ได้สิทธิพิเศษในการค้าและเจ้าหน้าที่ก็ได้เงินมาใช้เป็นพิเศษ เป็นต้น

6. ความเห็นพ้องต้องกัน เป็นกระบวนการทางสังคมที่คล้ายคลึงกับ การร่วมมือ หมายความว่า การตกลงเห็นพ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์ เกิดขึ้นเมื่อทั้งสองฝ่ายเผชิญกับการขัดแย้งและต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้อย่างถาวร

ความเห็นชอบพร้อมกันมักจะเกิดขึ้นในเมื่อความคิดเห็นอันหนึ่ง ได้แพร่หลายอย่างกว้างขวาง และพบอยู่ในบรรดากลุ่มต่างๆ ทั้งหมดในสังคม ตัวอย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เกิดความเห็นพ้องต้องกันที่รัฐบาลควรจะมีโครงการสวัสดิภาพสังคมขึ้น (ซึ่งแสดงให้เห็นชัดถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน คุณธรรมและทัศนคติเกี่ยวกับปัจเจกบุคคลนิยมและความรับผิดชอบทางสังคม)

เมื่อมีความเห็นพ้องต้องกันเกิดขึ้นในเรื่องใดๆ เรื่องนั้นก็พ้นจากการแข่งขันและการแบ่งแยกที่เคยเกิดมาก่อนหน้านั้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในเรื่องความเห็นพ้องต้องกัน คือ ลักษณะของการเกี้ยวพาราสี (courtship) และการเป็นพันธมิตรระหว่างชาติ (international alliance)

การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม

การจัดลำดับชั้นทางสังคม (social stratification) เป็นเรื่องราวของความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่เสมอภาคกันระหว่างกลุ่มคนต่างระดับชั้นความแตกต่างในเพศ วัย รูปร่าง ผิวพรรณ และสติปัญญา อันเป็นลักษณะที่ติดตัวมาโดยกำเนิดของบุคคลแต่ละคน ไม่ใช่เป็นความแตกต่างของชั้นทางสังคม ถึงแม้ว่าในบางสังคมถือเอาลักษณะของรูปร่าง ผิวพรรณ เป็นเครื่องแบ่งแยกระดับชั้น เช่น คนผิวดำ ถูกเหยียดหยามว่ามีฐานะต่ำกว่าคนผิวขาว (Heider, Fritz. 1958 : 25) ในบางสังคมความต่ำต้อยของคนผิวดำนั้นไม่ใช่เพราะผิวแต่เป็นเพราะคนมีผิวขาวมีทรัพย์สินสมบัติมีอำนาจเหนือคนผิวดำ ดังนั้นการจัดลำดับชั้นทางสังคมจึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในสังคม ซึ่งกลุ่มหนึ่งมีความเหนือกว่า ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งต้อยกว่า เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนายกับทาส เจ้าขุนมูลนายกับไพร่ นายทุนกับกรรมกร เจ้าที่ดินกับชาวนา

การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลในสังคมได้ถูกจัดแบ่งเป็นชั้นๆ โดยมีระบบของอันดับชี้ให้เห็นว่า คนที่อยู่ในตำแหน่งหรือฐานะนั้นๆ มีเกียรติหรือได้รับการยกย่องอยู่ในอันดับที่สูงกว่า เท่ากัน หรือต่ำกว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในฐานะอื่นๆ ในสังคมเดียวกัน ชั้นของบุคคลแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของบุคคลหรือของกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสังคม บุคคลที่มีฐานะทางสังคมคนละชั้นจะมีความเท่าเทียมกันในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ อำนาจ อิทธิพล แบบแผนชีวิต ตลอดจนความสะดวกสบาย ความมีหน้าที่ตาในสังคมแตกต่างกัน

บุคคลที่เกิดมาและมีชีวิตอยู่ในสังคมจะต้องเป็นสมาชิกของชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งเสมอ แต่บุคคลอาจเปลี่ยนฐานะของตนได้ กล่าวคือ เริ่มแรกอาจเป็นคนชั้นต่ำ แต่ได้รับการศึกษาเล่าเรียนและรับราชการดำรงตำแหน่งสูง เขาก็จะเป็นคนชั้นสูงของสังคมได้ แต่บุคคลดังที่กล่าวนี้ พบเห็นได้ยากส่วนมากแล้ว บุคคลที่เป็นสมาชิกของชนชั้นใด มักจะเป็นสมาชิกของชนชั้นนั้นไปชั่วชีวิตของเขา

รูปแบบการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม

การจัดลำดับชนชั้นทางสังคมเป็นระบบซึ่งใช้แบ่งแยกระดับความแตกต่างของตำแหน่งของแต่ละบุคคล ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงระดับของคนในแต่ละสังคม แต่ละบุคคล แต่ละกลุ่ม การจัดลำดับชนชั้นทางสังคม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท (นิยพรรณ วรณศิริ, 2540: 42) คือ

1. วรรณะ เป็นระบบการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม โดยเน้นถึงความสัมพันธ์ของสถานภาพ ซึ่งจำกัดบุคคลที่จะให้ได้รับสถานภาพสูงชันกว่า เมื่อเขาเกิดระบบวรรณะเป็นระบบช่วงชั้น ซึ่งมีรูปแบบที่แน่นอน

ลักษณะบางอย่างของวรรณะ คือ 1) เจาะจงถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม 2) สมาชิกในวรรณะหนึ่งสืบทอดคนในวรรณะเดียวกัน โดยสมาชิกมีแบบแผนแห่งชีวิตที่แน่นอน โดยการเกิดอยู่ในครอบครัวในวรรณะนั้นๆ สมาชิกใหม่จะเป็นส่วนหนึ่งแห่งวรรณะนั้นด้วย 3) ถ้าประพตติผิดกฎเกณฑ์ข้อบังคับของวรรณะนั้นๆ จะถูกขับออกจากวรรณะ เรียกว่า จัณฑาล และ 4) วรรณะจะมีการเขยิบขึ้นหรือลงได้โดยเป็นไปทั้งวรรณะ แต่มีใช้บุคคลใดบุคคลหนึ่งในวรรณะ ตัวอย่างของระบบวรรณะที่เห็นได้ชัด ได้แก่ อินเดีย ซึ่งมีการแบ่งวรรณะออกเป็นวรรณะใหญ่ 4 วรรณะ คือ 1) พราหมณ์ ได้แก่ พวกนักบวชซึ่งได้รับการยกย่อง 2) กษัตริย์ ได้แก่ พวกนักรบ 3) แพศย์ ได้แก่ พ่อค้า และ 4) ศูทร ได้แก่ กรรมกร

2. ฐานันดร เป็นระบบการแบ่งช่วงชั้นซึ่งเข้มงวดน้อยกว่าวรรณะ แต่ก็ยังเกี่ยวข้องกับประเพณีและความไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของบุคคลต่อดิน การเขยิบฐานะเป็นไปไม่ได้และมีศาสนาจารย์เหมือนระบบวรรณะ ระบบฐานันดรเป็นระบบที่มีกฎหมายกำหนดสิทธิหน้าที่ของคนแตกต่างกันไป เช่น พวกขุนนางและพระ มีอภิสิทธิ์มาก ชาวนาต้องแบกภาระหน้าที่หนัก ฐานันดรมีใช้กันตั้งแต่มัยกลางของ ยุโรป เดิมมีเพียงสองฐานันดร ได้แก่ ฐานันดรนักบวชและฐานันดรขุนนาง ต่อมาเพิ่มขึ้นอีก เช่น ฐานันดรพ่อค้า สามัญชน เป็นต้น

3. ชั้น เป็นระบบที่มีอยู่ในสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ทั้งนี้ เพราะกฎเกณฑ์ในการแบ่งชนชั้นนั้นมีแนวโน้มเป็นกฎเกณฑ์ในทางเศรษฐกิจมากกว่ากฎเกณฑ์ในด้านอื่นๆ อนึ่ง บางสังคมนั้น ความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งเดียวที่สังคมใช้เป็นมาตรฐาน ในการจัดและกำหนดชั้นระหว่างบุคคล ในระบบดังกล่าวนี้ เรียกกันว่า เป็นการแบ่งชั้นทางสังคม โดยกฎเกณฑ์ที่มีมติเดียว ซึ่งอาจแบ่งออกได้โดยทั่วไปเป็น 3 ชั้น คือ 1) ชั้นสูง ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีหลักทรัพย์และรายได้สูง 2) ชั้นกลาง ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีหลักทรัพย์และรายได้ปานกลาง และ 3) ชั้นต่ำ ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีหลักทรัพย์และรายได้ต่ำ

วอร์เนอร์ นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันได้ทำการศึกษาเรื่องช่วงชั้นทางสังคมในแนวใหม่ ชั้นในความหมายของวอร์เนอร์ เห็นว่า เป็นการแบ่งโดยดูถึงความเหนือกว่าและด้อยกว่าของสมาชิกของชุมชน การแจกแจงตำแหน่งขึ้นกับเกณฑ์ เช่น รายได้ ความมั่นคง การศึกษา อาชีพ ฯลฯ ซึ่งวอร์เนอร์ ได้แบ่งไว้เป็น 6 ระดับ คือ 1) ชั้นสูงระดับสูง (upper-upper class) กลุ่มนี้จะเป็นพวกปัญญาชนที่มีตระกูลเก่าแก่ขึ้นกับการมีความมั่งคั่งผู้ดีเก่า 2) ชั้นสูงระดับต่ำ (lower-upper class) กลุ่มนี้อาจจะรวกกว่าพวกชนชั้นสูงระดับสูง แต่เป็นพวกใหม่ กิริยามารยาทยังไม่สุภาพนัก มีการศึกษาไม่สูงนัก 3) ชั้นกลางระดับสูง (upper-middle class) เป็นครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในอาชีพปานกลาง

4) คนชั้นกลางระดับต่ำ (lower-middle class) มีอาชีพเป็นพวกเสมียน พนักงาน คนมีฝีมือ พวกนี้จะขยันทำงานตามอุดมคติ มีการไปจัดและร่วมกิจกรรมต่างๆ 5) คนชั้นต่ำระดับสูง (upper-lower class) ได้แก่ พวกคนงานกรรมกรที่ไม่ค่อยมีฝีมือ เป็นพวกที่ให้ความเชื่อถือได้ ชอบความสะอาดเป็นระเบียบ และ 6) คนชั้นต่ำระดับต่ำ (Lower-lower class) ได้แก่ พวกคนงานหรือกรรมกรที่ไม่มีฝีมือ

เกณฑ์ในการจัดชนชั้นทางสังคม

ในการแบ่งชนชั้นทางสังคม นักสังคมวิทยาได้ให้เกณฑ์ในการจัดลำดับชนชั้นไว้ดังนี้ (ครูชาญวิทย์ สุระนัน. สถาบันทางสังคม, 2014 : 43) คือ

1. ครอบครัวหรือตระกูล คนเราไม่สามารถจะเลือกเกิดได้ เมื่อเกิดมาอยู่ใน ครอบครัวใดหรือวงศ์ตระกูลใด ก็ต้องรับสถานภาพนั้นไปโดยไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยงได้ ครอบครัวใดเป็นครอบครัวเก่าแก่มีตำแหน่งฐานะทางสังคม มีคุณงามความดีต่อชาติบ้านเมืองและสังคม ตระกูลเจ้าตระกูลขุนนางเหล่านี้ย่อมได้รับเกียรติได้รับการยกย่องจากสังคมและถูกจัดอยู่ในชนชั้นสูง สังคมก็จะกล่าวขวัญถึงแต่ในทางที่ดีงามและเป็นมงคลแก่ตระกูลอยู่เสมอ ส่วนครอบครัวหรือตระกูลที่ไม่เก่าแก่ บรรพบุรุษไม่ได้สร้าง ชื่อเสียงให้แก่สังคมก็จะอยู่ในชนชั้นที่รองลงไป

2. ทรัพย์สินสมบัติและรายได้ ทรัพย์สินสมบัติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สามารถเรียกร้องสิ่งของต่าง ๆ ได้ตามที่เจ้าของทรัพย์สินต้องการ แม้ราคาจะแพงและเป็นของที่หายากก็ไม่เกินความสามารถของคนที่มีทรัพย์สินจะซื้อหามาได้ ในทางสังคมได้ยอมรับและยกย่องผู้มีทรัพย์สินมีรายได้มากเป็นคนชั้นสูง ส่วนคนที่มีฐานะพอมีพอกินไม่ฝืดเคืองนัก แต่ก็ไม่ร่ำรวยจนเกินไปนั้น เป็นชนชั้นกลาง ส่วนกลุ่มคนที่หาเช้ากินค่ำ อดคัดขัดสน รายได้ไม่พอกับรายจ่าย จัดอยู่ในชนชั้นต่ำ ซึ่งสังคมจะให้ความสนใจน้อยไม่ค่อยได้รับการยกย่องและให้เกียรติเท่าคนที่อยู่ในชนชั้นสูง อย่างไรก็ตาม สังคมก็ได้ยกย่องเฉพาะการมีเงินมีทรัพย์สินสมบัติมากเท่านั้น แต่จะยกย่องเมื่อบุคคลนั้นมีตำแหน่งทางสังคมอีกด้วย

3. ภูมิลำเนา ภูมิลำเนาหรือที่อยู่อาศัยของคนในสังคมนั้น จะถือเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชนชั้นยังไม่เด่นชัดนัก เพราะยังไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าคนในเมืองจัดอยู่ในชนชั้นที่สูงกว่าคนในชนบทหรือคนในกรุงเทพฯ จะอยู่ในชนชั้นที่สูงกว่าคนในต่างจังหวัดเสมอไป จะต้องอาศัยปัจจัยอื่นเป็นองค์ประกอบอีกด้วย เช่น เกียรติคุณ ชื่อเสียง ตำแหน่ง หน้าที่ ตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจ เพราะในแต่ละสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมส่วนภูมิภาคหรือในเมืองหลวงย่อมมีคนหลายระดับหลายชนชั้นปะปนกันไปในนั่นเอง อย่างไรก็ตาม

ในสังคมหนึ่งๆ โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ๆ ยังพอมีตัวอย่างให้เห็นได้บ้างว่าพอกกล่าวถึงที่อยู่อาศัยก็จะตอบได้ทันทีว่านั่นเป็นแหล่งชนชั้นสูง นี่เป็นแหล่งชนชั้นต่ำ เป็นต้น

4. ระยะเวลาที่พำนักอาศัยอยู่ การอยู่ในท้องถิ่นใดนานๆ ความรู้สึกเป็น พวกพ้องเดียวกันของคนในท้องถิ่นนั้นจะเกิดขึ้น มีการยอมรับนับถือกันว่าเป็นคนเก่าแก่ของท้องถิ่น ซึ่งย่อมได้รับความนับถือสูง ผู้ที่อพยพโยกย้ายเข้าไปอยู่ใหม่ยังไม่ได้รับ การยอมรับให้เข้าพวกเดียวกันหรือชนชั้นเดียวกัน แม้จะอยู่ในถิ่นเดียวกันกับคนอื่นๆ ก็ตาม เช่น ชาวต่างจังหวัดอพยพเข้าไปในเมืองหลวง คนเมืองหลวงยังถือว่าคนนั้นเป็นคนต่างจังหวัดหรือเป็นคนถิ่นที่มีชื่อพวกเดียวกัน คนอยู่ไปนานเข้ามีลูกหลานเกิด ในถิ่นนั้นเองที่จะถือได้ว่าเป็นคนเมืองหลวง เป็นคนท้องถิ่นนั้น ส่วนบรรพบุรุษยังไม่กล้ารับว่าตนเป็นคนเมืองหลวง

5. อาชีพ อาชีพต่างๆ ในสังคมนั้น ได้รับการยอมรับยกย่องนับถือไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความเชื่อของคนในสังคมนั้นเป็นสำคัญ อาชีพใดที่มีคน ยกย่องให้เกียรติและเป็นอาชีพที่คนส่วนใหญ่ในสังคมต้องการก็ถูกจัดอยู่ในลำดับชั้นสูง อาชีพใดที่มีคนต้องการน้อย ก็อยู่ในลำดับชั้นที่ลดหลั่นลงไป เช่น สังคมทั่วไป ยกย่องคนที่มีตำแหน่งสูงๆ ในทางราชการยกย่องแพทย์ ครู ทหาร ตำรวจ การยึดอาชีพเป็นเครื่องจัดลำดับชนชั้นทางสังคมนั้น ไม่ได้คำนึงถึงครอบครัว ชชาติตระกูล และรายได้ของบุคคลนั้น การจัดลำดับชนชั้นโดยอาศัยอาชีพนี้ แต่ละสังคมก็แตกต่างกันไปบ้าง เช่น คนไทยนิยมอาชีพราชการ อาชีพที่มีรายได้สูงๆ ซึ่งแตกต่างจากสังคมอเมริกัน ซึ่งไม่ได้ยกย่องอาชีพราชการ

6. การศึกษา การศึกษาก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้ในการจัดลำดับชนชั้นในสังคม ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าย่อมถูกจัดไว้ในชนชั้นสูงกว่าคนที่ได้รับการศึกษาน้อย ถือว่าคนที่ได้รับการศึกษาสูงเป็นชนชั้นปัญญาชน พุดอะไร คิดอะไร ก็มีคนฟัง มีคนเชื่อ และ มีความศรัทธายิ่งกว่าคนได้รับการศึกษาน้อยกว่า แม้ว่าจะได้รับการศึกษาในระดับเดียวกัน แต่คนละสถาบันหรือจบการศึกษาภายในประเทศก็ยังได้รับการยกย่องไม่เท่ากันกับผู้จบการศึกษาจากต่างประเทศที่ เจริญกว่า โดยวัดกันที่สถานศึกษานั้น ๆ ว่ามีความเก่าแก่เพียงใด มีชื่อเสียงอยู่ใน ระดับไหน เมื่อสำเร็จมาจากสถาบันเก่าแก่ที่มีชื่อเสียงก็จะเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ที่มี การศึกษาสูงและจัดอยู่ในชนชั้นสูง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการศึกษานำไปสู่การมีอาชีพที่ดีมีรายได้สูงเป็นทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตด้วย จึงทำให้สังคมนั้นยอมรับผู้มีการศึกษาสูงและจัดอยู่ในชนชั้นสูง

7. ศาสนา เรื่องของศาสนาจะเข้ามามีส่วนในการจัดลำดับชนชั้นทางสังคมนั้น ยังมองไม่เห็นเด่นชัดนัก โดยเฉพาะพุทธศาสนาด้วยแล้วไม่สามารถจะแบ่งได้ ส่วนสังคมที่ศาสนามีการแบ่งแยกออกเป็น

หลายลัทธินั้นก็อาจจะถือเอาเป็นเครื่องแบ่งได้บ้าง โดยถือจำนวนคนนับถือและตำแหน่งฐานะของคนที่น่านับถือ เป็นต้น ศาสนาคริสต์แบ่งออกเป็นหลายนิกาย มีทั้งกรีก นิกายโปรเตสแตนต์ นิกายโรมันคาทอลิก ถ้า นิกายโปรเตสแตนต์มีคนนับถือมากและผู้นับถือก็ล้วนแต่มีฐานะและตำแหน่งสูงๆ ในสังคม ก็อาจจะถือว่า นิกายโปรเตสแตนต์เป็นนิกายของสังคมชั้นสูงหรือใครอยู่ในนิกายนี้ ก็ถูกเหมาเอาว่าเป็นชนชั้นสูงก็ได้

เกณฑ์ในการแบ่งชนชั้นทางสังคมดังที่กล่าวข้างต้นนั้น มิใช่เป็นเกณฑ์ตายตัวที่ทุกสังคมใช้แบ่งชนชั้น สังคมหนึ่งอาจจะยึดถือเพียงฐานะ อาชีพ การศึกษาเป็นเกณฑ์การแบ่ง แต่ในอีกสังคมหนึ่งอาจจะใช้ภูมิฐานะ ครอบครัว และศาสนา เป็นเครื่องแบ่ง ก็ได้ ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้นๆ เป็นสำคัญ

โครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีแบบแผนในการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน โครงสร้าง ของสังคม เปรียบได้กับบ้านเรือนที่เราอาศัยอยู่ อย่าง สมบูรณ์ ประกอบด้วย โครงสร้างที่สำคัญหลายอย่าง เช่น คาน หลังคา พื้น ฝา ประตู หน้าต่าง เป็นต้น โครงสร้างของสังคมก็เช่นเดียวกัน ย่อมประกอบด้วยกลุ่มคน สถาบันทางสังคม และสถานภาพบทบาทของคนในสังคม ซึ่งโครงสร้างทางสังคม แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ สังคมชนบทและสังคมเมือง (ธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ, 2538 : 8)

สังคมชนบท จัดว่าเป็นโครงสร้างที่สำคัญที่สุดของสังคมไทย เพราะเท่ากับเป็นโครงสร้างของสังคมไทยทั้งหมด สังคมชนบท ได้แก่ การรวมกลุ่มแบบอุปถัมภ์ของกลุ่มปฐมนิคม มีการติดต่อกันแบบตัวถึงตัว สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมซึ่งคล้ายคลึงกัน ทำให้สถานภาพและบทบาทของคนในสังคมชนบทไม่แตกต่างกันมาก มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น สมาชิกของสังคมทำหน้าที่สอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างราบรื่น และมีค่านิยมในเรื่องคุณความดีทางศาสนาเป็นตัวควบคุมความประพฤติทางสังคมของชนบทหรือที่เราเรียกกันว่าจารีตนั่นเอง

สังคมเมือง คำว่า “เมือง” เป็นคำนิยามที่ใช้กำหนด อาณาบริเวณใดอาณา บริเวณหนึ่งเป็นเขตเมืองของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยบางประเทศใช้ขนาดจำนวนประชากรในอาณาบริเวณใดอาณาบริเวณหนึ่งเป็นตัวชี้วัด บางประเทศก็ใช้ขนาดประชากรตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป และก็มีบางประเทศใช้ความหนาแน่น หรือจำนวนประชากรต่อตารางกิโลเมตร มากำหนดนิยามคำว่าเมือง แต่สำหรับประเทศไทย “เขตเมือง” หมายถึง กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และเขตเทศบาล ซึ่งได้แก่ท้องถิ่นที่ได้มีพระราชกฤษฎีกา ออกตามความใน พรบ.เทศบาล 2496 แบ่งเป็นเทศบาลตำบลเทศบาลเมือง และเทศบาลนคร

สังคมเมือง หมายถึง บริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก เป็นศูนย์กลางของความเจริญต่างๆ การคมนาคมสะดวก ประชาชนประกอบอาชีพหลากหลาย ความสัมพันธ์ของคนในสังคมเมืองเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน การทำงานในสังคมจะมีการแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างชัดเจน ไม่เหมือนในสังคมชนบทที่คนๆหนึ่งมีการทำงานที่หลากหลาย โดยมากมักจะติดต่อกันด้วยตำแหน่งหน้าที่ การงาน ความจริงใจที่มีต่อกันน้อยมาก ความสัมพันธ์ของชาวเมืองมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มต่างๆ

สังคมเมืองมีลักษณะเป็นครอบครัวขนาดเล็ก (ครอบครัวเดี่ยว) สมาชิกในครอบครัวมักจะประกอบอาชีพแตกต่างกัน วัดเป็นเพียงแหล่งประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น ไม่ได้เป็นศูนย์รวมจิตใจ เหมือนกับสังคมชนบทพิธีกรรมของชาวเมืองจะยึดกฎหมาย เป็นหลัก เศรษฐกิจในสังคมเมืองจะมีความยุ่งยากมาก

ข้อแตกต่างที่เด่นชัดระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง

จำนวนกลุ่มขององค์การที่มีมากในสังคมเมืองหลวง หลักเกณฑ์การพิจารณาสถานภาพทางสังคมของบุคคลในเมืองหลวง ขึ้นกับฐานะทางเศรษฐกิจ อำนาจและความเกี่ยวข้องทางการเมือง และระดับการศึกษาซึ่งผิดจากเกณฑ์ของสังคมชนบท นอกจากนั้นแล้วโครงสร้างชนชั้นทางสังคมในเมืองหลวง คือประกอบด้วยกลุ่มคนที่เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากตระกูลเก่าและขุนนาง ค่านิยมของคนเมืองหลวงนั้นจะเน้นหนักเรื่องอำนาจและความมั่งคั่งมากกว่าชาวชนบท มีความต้องการยกระดับตัวเอง จากชั้นสังคมเดิมไปสู่ชั้นที่สูงกว่า โดยอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ฐานะทางการเงิน การศึกษา อำนาจทางการเมือง และสิทธิต่างๆ

ฉะนั้น การจัดระเบียบทางสังคมเป็นแนวคิดที่สำคัญของวิชาสังคมวิทยา การจัดระเบียบทางสังคมเป็นเรื่องของวิธีการที่มนุษย์กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน มนุษย์จะมีความสัมพันธ์ต่อกันได้สะดวก จำเป็นต้องมีแบบแผนที่รู้จักกันว่าแต่ละคนจะต้องหรือควรปฏิบัติอย่างไร ในโอกาสใดและในฐานะอะไร แบบแผนเหล่านี้อาจเรียกว่าระเบียบสังคม ระเบียบสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมในแต่ละสังคม แต่ก่อนที่จะพิจารณาว่าสังคมมีการจัดระเบียบอย่างไร ควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนเสียก่อนว่าสังคมคืออะไร เพื่อเป็นที่เข้าใจตรงกัน

Marvin E. Olsen กล่าวว่า การจัดระเบียบสังคมเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความมีระเบียบในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม

สรุปได้ว่า การจัดระเบียบสังคมเป็นกระบวนการที่สมาชิกได้พัฒนาการกระทำระหว่างกันทางสังคมอย่างมีระเบียบ โดยสมาชิกส่วนรวมของสังคมได้ยอมรับเป็นแนวความประพฤติร่วมกัน และปฏิบัติสืบทอดจนเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตร่วมกันของสมาชิกในสังคม

สาเหตุที่จะต้องมีการจัดระเบียบทางสังคมคือ 1) เพื่อให้การติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมเป็นไปอย่างเรียบร้อย 2) ขจัดข้อขัดแย้งและป้องกันความขัดแย้งในสังคม และ 3) ช่วยให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุขเป็นปึกแผ่น

การจัดระเบียบสังคมครอบคลุมสิ่ง 2 ประการคือ 1) กลุ่มคนที่เป็นระเบียบ หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน มีรูปแบบในการปฏิบัติ มีเป้าหมายหรือหน้าที่ที่กำหนด และมีการควบคุมทางสังคม และ 2) กระบวนการจัดระเบียบทางสังคม ประกอบด้วย บรรทัดฐานทางสังคม สถานภาพบทบาท และการควบคุมทางสังคม

การกีดกันทางชนชั้น

ในสังคมหนึ่งๆ นั้น จะประกอบขึ้นด้วยหลายชนชั้น เช่น คนมีและคนจน นายจ้างและลูกจ้าง เป็นต้น ซึ่งบุคคลในแต่ละชนชั้นย่อมมีแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ขอยกตัวอย่างเช่น คนมีเงินนั่งรถเก๋ง เล่นกอล์ฟ และแต่งกายหรูหรา ส่วนคนจนเดินถนน โหนรถเมล์ และแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาถูกเหล่านี้เป็นต้น เพราะฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า “ชนชั้น” มีส่วนสำคัญในการบ่งชี้ชะตาชีวิตของบุคคลในด้านต่างๆ นับตั้งแต่ถิ่นที่อยู่อาศัย สถานศึกษา ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ การสมรส และ ฯลฯ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ชนชั้นสูงย่อมมีโอกาสในการเลือกแบบการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ได้มากกว่าและดีกว่าชนชั้นที่ต่ำกว่า

ดังนั้น ปัญหาสังคมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ก็คือ อันตรายอันเกิดจากช่องว่าง (gap) ระหว่างชนชั้น กล่าวคือ ถ้าช่องว่างระหว่างคนมั่งมีกับคนยากจนห่างกันมาก เท่าไร (ชนิดที่เรียกว่า “กูกันไม่ได้ยิน”) ก็จะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสังคม มากขึ้นเพียงนั้น เพราะจะเกิด “การขัดกันทางชนชั้น” อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความ ไม่เข้าใจกันในด้านต่างๆ ระหว่างชนชั้นดังกล่าวและจะนำไปสู่ “การต่อสู้ทางชนชั้น” เมื่อชนชั้นหนึ่งเกิดความรู้สึกว่าชนชั้นตนนั้นเป็นชนชั้นที่ถูกเอาเปรียบ (Weber, Max, 2015 : 22).

การศึกษาเรื่อง “การจัดลำดับชนชั้นทางสังคม” ช่วยให้สามารถเข้าใจถึง โครงสร้างทางสังคม เช่น ช่วยให้ทราบว่าชนชั้นในสังคมหนึ่งๆ นั้นมีกี่ชนชั้น และ ในแต่ละชนชั้นนั้น มีจำนวนมากน้อยเท่าใด นอกจากนั้น ยังช่วยให้ทราบพฤติกรรมทางสังคมของบุคคล เช่น การร่วมมือ การประสานงาน การขัดแย้ง ตลอดจนผลประโยชน์และทิศทางของความสนใจระหว่างสมาชิกของชนชั้นต่างๆ ขอยกตัวอย่างเช่น

สังคมที่มีชนชั้นมากมายและมีช่องว่างระหว่างชนชั้นห่างไกลกันมาก คือ คนรวยก็รวยจนสิ้นฟ้า ส่วนคนจนก็จนไม่มีฟ้าจะนุง ทิศทางแห่งความสนใจของคนในแต่ละชนชั้นย่อม แตกต่างกัน กล่าวคือ คนรวยก็จะพูดคุยกันถึงเรื่องคุณหาสน์ กองมรดก รถเก๋งรุ่นใหม่ งานปาร์ตี้หรูระยับ ส่วนคนจนก็จะปรับทุกข์กันถึงเรื่องหนี้สินความทุกข์ยากภายในครอบครัว เหล่านี้เป็นต้น

“ช่องว่าง” ระหว่างชนชั้นเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสังคม เพราะชนชั้น ต่าง ๆ ย่อมรักษาผลประโยชน์ของชนชั้นของตน ทำให้เกิดความขัดกันระหว่างชนชั้น

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ทำให้ทราบได้ว่า ความปั่นป่วน ยุ่งเหยิงและการต่อสู้ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น มักมีสาเหตุมาจากการขัดกันระหว่างชนชั้น อันนำไปสู่การกดขี่ข่มเหง การดูถูกเหยียดหยามของผู้ที่มีมากกว่าต่อผู้ที่มีน้อยกว่า ความน้อยเนื้อต่ำใจของฝ่ายที่ไม่มีต่อฝ่ายที่มี ความหวาดระแวงสงสัยและความแตกสามัคคีในหมู่สมาชิกของสังคมในที่สุด เพราะฉะนั้นหลายสังคมจึงได้หาวิธีการที่จะ อุดช่องว่างหรือทำให้ช่องว่างนี้แคบเข้าโดยการนำระบบสังคมนิยม (socialism) มาใช้

บทสรุป

การจัดการทางสังคมหรือการจัดระเบียบทางสังคม เป็นกระบวนการทางสังคมที่จัดขึ้นเพื่อควบคุมสมาชิกให้มีความสัมพันธ์กันภายใต้แบบแผนและกฎเกณฑ์เดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการขัดเกลาทางสังคม คือ 1) ครอบครัว 2) กลุ่มเพื่อน 3) โรงเรียน และ 4) กลุ่มอาชีพ ส่วนความสำคัญของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมคือ 1) เป็นหลักในการปฏิบัติที่ทุกคนต้องเรียนรู้คุณค่าของกฎเกณฑ์ 2) เป็นวิธีการถ่ายทอดลักษณะวัฒนธรรม และ 3) เป็นกระบวนการที่มีอยู่ตลอดชีวิตของความเป็นมนุษย์

รูปแบบทางสังคม เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงต่อกันในสังคม โดยพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งสามารถส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก รวมถึงพฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่งได้ เมื่อบุคคลนั้นๆ เกิดการปฏิสัมพันธ์กันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม รูปแบบทางสังคม เป็นการแสดงปฏิริยาต่อกันระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยความเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือกลุ่มคนต่อกลุ่มคน ที่มีต่อขนบธรรมเนียมประเพณี อุดมการณ์ สถาบัน ภาษา ศิลปะ วรรณคดี วิทยาการ และเทคโนโลยีต่างๆ บรรดาสิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อการกระทำ หรือปฏิริยาของบุคคลนั้นๆ นั่นคือ บุคคลจะทำอะไรตามใจชอบไม่ได้ จะต้องปรับปรุงบุคลิกภาพของตน หรือทำอะไรให้คล้ายไปตามแนวทางที่สังคมนั้นๆ ยอมรับนับถือ

คำถามทบทวน

1. การจัดการทางสังคมคืออะไร
2. องค์ประกอบของการจัดการทางสังคมมีอะไรบ้าง
3. ให้นักศึกษาอภิปรายการจัดการจัดการทางสังคมทางองค์ที่รู้จักว่ามีผลอย่างไร
4. รูปแบบของกระบวนการทางสังคมคืออะไร มีอยู่ที่ลักษณะ อะไรบ้าง
5. ผลเสียจากการแบ่งวรรณะคืออะไร
6. นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของสังคมวิทยาอย่างไร จงอธิบาย
7. จงอธิบายความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท
8. ให้นักศึกษาอธิบายความสำคัญของการจัดการทางสังคมตามมุมมองของนักศึกษา
9. จงอธิบายเกณฑ์ในการจัดลำดับขั้นชั้นทางสังคม
10. จงอธิบายโครงสร้างทางสังคม พอสังเขป
11. ให้นักศึกษาอธิบายความหมายของสถานภาพหมายถึงอะไร
12. สถานภาพแบ่งออกเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง จงอธิบาย
13. ให้นักศึกษาอธิบายลักษณะสังคมที่ตนเองอยู่มาพอสังเขป
14. ให้นักศึกษาอธิบายความหมาย และความมุ่งหมายของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม
15. ให้นักศึกษาอธิบายขอบเขตของสังคมวิทยา ตามแนวคิดของวีซรา คลายนาทร

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎ บุญลพ. (2550). **สืบสายพันธุ์มนุษย์**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน).
- กรมศิลปากร. (2542). **วัฒนธรรม อารยธรรม ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี**. กรุงเทพฯ : กรม.
- กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้. (2526). **ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ครูชาญวิทย์ สุละนน. **สถาบันทางสังคม**. (2014) [Online]. Available: <https://www.sites.google.com>. Accessed. [2014, เมษายน 19].
- งามตา วนิทานนท์. (2535). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2547). **มานุษยวิทยากายภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัญ พรหมอยู่ (2548). **การศึกษาปัญหาสังคม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จรรยา สุภาพ. (2514). **การเมือง**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2524). **“ศาสนากับคาถาอาคม” พุทธจักร**. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.
- _____. (2537). **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2540). **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตรกร โพธิ์งาม. (2542). **มานุษยวิทยาเบื้องต้น**. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
- จุมพล สวัสดิ์ยากร. [ม.ป.ป.]. **หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สภาวิจัยแห่งชาติ.
- จรี จุละเกศ. (2516). **มานุษยวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะอาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. (2540). **สังคมและวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. (2540). **การกระทำทางสังคม**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
- จำเรียง ภาวิจิตร และคณะ. (2520). **มนุษย์ : ชีวิตในโลกล้านปีแรก**. มานุษยวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. (2522). **สังคมไทย**. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ตำนานจอมยุทธแห่งบ้านจอมยุทธ [ม.ป.ป.]. **การจัดระเบียบทางสังคม**. [Online]. Available: <http://www.baanjommyut.com/Accessed>. [เมษายน, 19].
- ธีรเวทย์ ประมวญรัฐการ. (2538). **โครงสร้างทางสังคม**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดารา ที่ปะปาล. สังคมวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- บรรพต วีระชัย. (2526). **สังคมวิทยามานุษยวิทยา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นภาพร ชโยวรรณ และ จันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย. (2532). **สรุปผลการวิจัยโครงการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). **มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัชรวิทย์ คลายนาทรและคณะ. (2533). **สังคมศึกษา**. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
- วิทย์ วิศทเวทย์ และคณะ. (2533). **หนังสือเรียนสังคมศึกษารายวิชา ส401**. อักษรเจริญทัศน์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2534). **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **หลักสังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุรกุล เจนอบรม. (2534). **วิทยาการสำหรับผู้ใหญ่**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2535). **มนุษย์กับสังคม: สังคมไทย วัฒนธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บำรุงนุกุลกิจ.
- Angell ,Robert C. (1941). **The Integration of American Society**. New York: McGraw – Hill Book Co.
- Atchley, Robert C. (1980). **Social Forces and Aging: an Introduction to Social Gerontology**. 9th edition. Wadsworth Thomson Learning.
- Atkinson, MaxineP., Kivett, Virak, and Cambell, Chard T. (1966). “Intergenerational Solidarity: An Examination of a Theoretical Model.” In **Journal of Greontology** 41: 408 – 416.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- Bengtson, V. L., and Roberts, Robert E. L. (1990). "Is Intergenerational Solidarity a Unidimensional Construct? A Second Test of a Formal Model." In **Journal of Gerontology: Social Sciences** 45: S12 –S20.
- Crandall, Richard C. (1980). **Gerontology: A Behavioral Science Approach**. USA: Addison – Wesley Publishing Company.
- Crosnoe, Robert and Glen H. Elder Jr. (2002). "Successful Adaptation in the Later Years: A Life Course Approach to Aging." In **Social Psychology Quarterly** 65: 309 – 328.
- Durkheim, Emile. (1956). **The Division of Labor in Society**. New York: Free Press.
- E. Tirakian .(1970). **Theoretical Sociology**. New York: USA.
- Homans, Gorge C. (1950). **Human Group**. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- House, J.S. (1986). "Social Support and the Quality and Quantity of Life." In **Research on the Quality of Life**. F.M. Andrews, ed. pp. 254 – 269. Ann Arbor: Institute of Social Research, University of Michigan.
- Heider, Fritz. (1958). **The Psychology of Interpersonal Relations**. New York: John Wiley.
- Jeger, Abraham M, and Slotnick, Robert S. (1982). **Community Mental and Behavioral Ecology: a Handbook of Theory, Research, and Practice**. New York: Plenum Press.
- Kovalevskay, S.V. (2011). **Encyclopædia Britannica Online Academic Edition**. Encyclopædia Britannica. Retrieved 22 October 2011.
- Linton, Ralph. (1936). **The Study of Man**. New York: D. Appleton – Century Co.
- Newcomb, Theodore M. (1947). "Autistic Hostility and Social Reality." In **Human Relations I (I)**: 69.
- Olsen, Marvin E. (1978). **The Process of Social Organization: Power in Social Systems** (2nd Edition). Canada: Holt, Rinehart & Winston.
- Papalia,D.E., and Olds, S. W. (1995). **Human Development**. 6th edition. New York: Mc Graw – Hill Inc.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- Rizer, George. (1992). **Contemporary Sociology Theory**. New York: Mc Graw – Hill. Inc. Press
- Small, Albion W. (1854–1926). **Sociological and Social Theory**. Northern America: United States of America.
- Sorokin.(1956). **The American Sex Revolution**. Boston : Porter Sargent Publisher.
- Stuart, Chapin F. (1939). “Social Participation and Social Intelligence.” In **American Sociological Review** IV:157.
- Scott, James C. (1985). **Weapon of the Weak : Everyday Forms of Peasant Resistance**. London: Yale University Press.
- _____. (2009). **The Art of not being Governed : an anarchist history of upland Southeast Asia**. London: Yale University Press.
- Turner, Jonathan H. (2007). **The Structure of Sociological Theory**. Homewood: The Dorsey Press.
- Turner, Jonathan H., Beeghley, Leonard, and Powers, Charles H. (2007). **The Emergence of Sociological Theory**. Belmont, CA: Thomson/Wadsworth.
- Waite, Linda J. (1995). “Does Marriage Matter?” In **Demography** 32: 483 – 507.
- Weber, Max. (2015). **Rationalism and Modern Society**, Edited and Translated by Tony Waters and Dagmar Waters, New York: Palgrave Macmillan.